

Історико-політичні проблеми сучасного світу:
Збірник наукових статей. – Чернівці:
Чернівецький національний університет,
2018. – Т. 37-38. – С. 158-165

Modern Historical and Political Issues:
Journal in Historical & Political Sciences. – Chernivtsi:
Chernivtsi National University,
2018. – Volume. 37-38. – pp. 158-165

УДК: 339.727.22(477.8)

© Тетяна Бандура¹

Роль іноземних інвестицій в економіці прикордонних територій Карпатського регіону

У статті порушено тему залучення іноземних інвестицій в регіони, досліджено вагомість іноземних інвестицій в економіці регіону та країни в цілому, виділено фактори, які є визначальними для інвестора, при аналізі привабливості регіону, та фактори, які впливають на рівень залучення прямих іноземних інвестицій в регіони, проаналізовано механізми залучення прямих іноземних інвестицій, через призму форм розвитку транскордонного співробітництва.

Розглянуто Європейський досвід залучення іноземних інвестицій, та приведено статистичні дані за попередні роки. Проаналізовано рівень прямих іноземних інвестицій в чотирьох областях Карпатського регіону, розглянуто динаміку прямих іноземних інвестицій на одну особу в прикордонних областях, з'ясовано причини/передумови росту/спаду показників. Розглянуто роль децентралізації в залученні іноземних інвесторів, описано можливості та алгоритм заходів об'єднаних територіальних громад, щодо залучення інвесторів.

Проаналізовано шляхи нарощення інвестиційного потенціалу. Пояснено роль крауд-технологій в створенні позитивного іміджу регіону, досліджено роль агенцій територіального розвитку в інвестиційній діяльності регіону, та пояснено, яким чином вони повинні працювати та які ресурси необхідні для цього.

Надано практичні рекомендації щодо покращення привабливості регіону для іноземних інвесторів.

Ключові слова: інвестиційний потенціал регіону, інвестиційний ризик, інвестиційна привабливість, інвестиційне середовище, інвестиційний клімат, інвестиційні ресурси.

The role of the foreign investments in the business life of the transborder territories of the Carpathian region

The article dwells on the issue of foreign investment attraction to regions. The importance of foreign investment in regions' economy and the country in general is emphasized, the factors, which are decisive for investors in the analysis of region's attractiveness, and factors that influence the level of to regions are examined, the mechanisms of foreign direct investment attraction are analyzed through the prism of cross-border cooperation forms.

The European experience of foreign investment attraction is examined and statistical data for the recent years is provided. The level of foreign direct investment in four oblasts of Carpathian region is analyzed, the dynamics of foreign direct investment per capita in border regions is reviewed, and the reasons / preconditions of growth/fall of the rates are explained. The role of decentralization in attraction of foreign investors is shown and opportunities and algorithm of activities to be conducted by territorial communities to attract investors are described.

The ways to increase investment capacity are analyzed. The role of crowd technologies in creation of region's positive image and the role of territorial development agencies in region's investment activity are shown and the ways they should work as well as the required resources are explained.

¹ Аспірант, ДУ «Інститут регіональних досліджень імен. М.І. Долишнього НАН України», Україна, E-mail: tanyaband@ukr.net, <https://orcid.org/0000-0001-7183-8714>, <https://doi.org/10.31861/mhpi2018.37-38.151-157>.

Practical recommendations on improvement of region's attractiveness for foreign investors are suggested.

Keywords: investment potential, investment risk, investment attractiveness, investment environment, investment climate, investment resources.

Постановка проблеми. Не зважаючи на те, що прямі іноземні інвестиції в економіку України зростають, та вони не набули такої значимості, як в регіонах сусідніх держав – членів ЄС. Отже іноземне інвестування, як частка інвестиційного потенціалу регіонів України, є недостатнім для економіки держави та регіонів, що мінімізує можливості його використання для покращення економіки регіону та залучення передових технологій та інновацій з держав членів ЄС. Прикордонні території західних областей України мають значні переваги для отримання інвестицій Європейських компаній для реалізації проектів з розвитку, інновацій тощо. Для реалізації інвестиційного потенціалу прикордонних територій Карпатського регіону необхідно розширювати співпрацю з іноземними інвесторами, а також досліджувати та адаптувати досвід розвинених держав світу.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. Теорія інвестування на протязі сторіч вивчалась багатьма вченими, які досліджували категорії інвестиційна діяльність, інвестиційна привабливість, інвестиційний процес, інвестиційний потенціал. Вагомий внесок в теорію інвестування вклали такі науковці: Бланк І.О., Герасимчук З.В., Іщук С.О., Бандурін О.А., Бакітжанов А., Пересада А., Ткачук В.Р., Коуз Р., Шахназаров О., Слейко Я.І., Раєвський К.С., Тумусов Ф.С., Іванов С.В., Грیشина І., Лайко О.І. та ін. Аналіз наукових публікацій свідчить, що разом з великою кількістю розробок по даній тематиці, недостатньо уваги приділяється саме дослідженню ролі іноземних інвестицій прикордонних територій Карпатського регіону.

Метою статті є виявлення значущості іноземних інвестицій в економіці прикордонних територій Карпатського регіону.

Вклад основного матеріалу дослідження. Сприяння залученню інвестицій є основним напрямком економічного розвитку регіону.

Фахівці Світового банку сформулювали визначення сприяння залученню інвестицій, вони пояснюють це, як діяльність із розповсюдження інформації про інвестиційні можливості або спроба створення позитивного іміджу об'єктів інвестування, а також надання інвестиційних послуг для потенційних інвесторів.²

Аналіз привабливості регіону для іноземного інвестора визначається, враховуючи наступні фактори:

- загальноекономічний розвиток (обсяг і динаміка ВВП, обсяг і динаміка промислової продукції на одиницю населення країни, середній рівень заощаджень на одиницю населення, середній рівень заробітної плати, частка збиткових підприємств у загальній їх кількості тощо);
- економіко-географічне положення регіону;
- інфраструктурна освоєність територій;
- екологічні фактори (екологічна ситуація, екологічні стандарти);
- соціальні фактори (демографічна ситуація, рівень соціального напруження);
- політичні фактори (стабільність діяльності уряду, тіньова економіка);
- правові фактори (правова база регулювання інвестиційної діяльності).

Світовий досвід демонструє залежність прямих іноземних інвестицій з добре розвинутою інфраструктурою (зв'язком), сприятливим бізнес-середовищем (малими затратами для започаткування бізнесу, низьким рівнем корупції, ефективністю роботи місцевих органів влади). Найвні переваги стимулюють інвесторів до капіталовкладень та створення бізнесу на території регіону. Вчені інституту регіональних досліджень виділяють такі фактори, що позитивно впливають на рівень залучення прямих іноземних інвестицій в країни, що розвиваються :

- відкритість для зовнішньої торгівлі;
- ємкість ринку;

² Питання стратегії залучення прямих іноземних інвестицій у контексті дотримання інтересів економічної безпеки держави / О.М. Шаров // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 1. – С. 41-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2015_1_8.

- низький рівень розвитку фінансового сектора;
- високі урядові витрати;
- високий приплив міжнародних грошових переказів;
- агломерація;
- природні ресурси та їх експлуатація³.

Якщо проаналізувати обсяг іноземних інвестицій за попередні роки в Європейських країнах, ми бачимо, що світові потоки прямих іноземних інвестицій в 2016 році скоротилися на 7% порівняно з попереднім роком, до \$1 трлн 613 млрд, свідчать дані Організації економічного співробітництва і розвитку (ОЕСР).

Інвестиції в країни Євросоюзу збільшилися на 17% за рахунок збільшення інвестицій в Великобританію – в основному за рахунок угоди Anheuser-Busch InBev з купівлі SABMiller. Великобританія посіла друге місце за обсягом іноземних інвестицій після США, випередивши Китай.⁴

До основних конкурентних переваг Великобританії відносимо в першу чергу стабільну внутрішньоекономічну ситуацію, вигідну для іноземних фірм політику держави щодо інвестування та високу прибутковість інвестицій.

За даними інтернет порталу FinPost в Європі в 2016 році було зафіксовано 5845 інвестиційних проектів. Лідерами були Великобританія, Німеччина та Франція. Іспанія посіла 4 позицію, а Польща – 5-ту. З-поміж перших трьох країн Франція показала найбільший приріст інвестиційних проектів, залишивши позаду Німеччину та Великобританію. Серед ТОП-20 країн за кількістю інвестиційних проектів найбільший приріст показали Швеція, Італія та Чехія. Лише в Нідерландах, Бельгії та Швейцарії відбулося скорочення кількості проектів.⁵

Таблиця 1

Проекти ІІІ в країнах Європи

Країна	2015 р.	2016 р.	Ріст
Великобританія	1065	1144	7%
Німеччина	946	1063	12%
Франція	598	779	30%
Іспанія	248	308	24%
Нідерланди	211	256	21%

Інвестиції на ринку програмного забезпечення та ділових послуг зайняли майже четверту частину усіх проектів. У 2016 році ринок програмного забезпечення став найбільшим осередком залучення прямих іноземних інвестицій в Європу, в рамках якого було створено 780 проектів. Ринок ділових послуг посів друге місце за привабливістю.

На сьогодні існують ризики щодо утримання інвестиційного потенціалу Великобританією в зв'язку з виходом країни з Євросоюзу. В червні 2017 року оголосили результати референдуму, які свідчать про вихід держави з потужною економікою. Якими будуть наслідки, як для самої держави так і для ЕС та їх економік залишається під питанням.

Одним з важливих механізмів залучення іноземних інвестицій в регіони є використання різноманітних форм транскордонного співробітництва. До механізмів залучення іноземних інвестицій у прикордонні регіони вчені відносять: формування кластерів, промислових зон, промислових парків. У Європі ці форми транскордонного співробітництва створювались водночас з євро регіонами, або на базі євро регіонів в процесі розвитку транскордонного співробітництва.

Транскордонна промислова зона – одна з форм транскордонного співробітництва.

Промислова зона займає функціональну частину міста, включає об'єкти виробничої інфраструктури, виробництва, комунального господарства, науки та інших об'єктів

³ Визначення та узагальнення світового досвіду роботи з іноземними інвесторами і розробка пропозицій з його впровадження // Керівник НДР Мікула Н.А. Львів – 2012.

⁴ Finpost. Електронний ресурс / Режим доступу: <https://finpost.com.ua/news/3334>(дата перегляду 15 червня 2017).

⁵ Finance. Електронний ресурс / Режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/400682/za-2016-rik-v-sviti-skorotyvsya-obsyag-ryamuh-inozemnyh-investytsij>(дата перегляду 15 червня 2017).

невиробничої сфери, що обслуговують виробництво. Розміщуються промислові зони неподалік залізничних вузлів, портів, тощо. До складу промислової зони (ПЗ) входять промислові підприємства, пов'язані інфраструктурою, технологіями, виробничою кооперацією. Центром ПЗ стає системоутворююче підприємство. Управління зоною здійснюється державною інвестиційною організацією, або спільним підприємством, створеними та затвердженими місцевими та іноземними фірмами.

Прикладами промислових зон є найстарша у Західній Європі промислова зона «Гамбург» (Німеччина), промислова зона Копенгагена (Данія), експортна промислова зона Мерспін (Туреччина).

На рівні з промисловими зонами є і інша форма – транскордонні промислові парки. Відрізняється промисловий парк від промислової зони наявністю єдиної компанії-девелопера, який володіє і розпоряджається землями, на яких розміщений парк. Окремі орендарі зводять будівлі під свої потреби. Така схема значно спрощує отримання ділянок та інші бюрократичні процедури фірмам-орендарям. Прототипами промислових зон є бізнес-центри та наукові технопарки. Прикладом технопарку є «Силіконова долина» у США, промислового парку – ПП «Плоешті» (Румунія, Сербія), бізнес-парк «Беочин» (Сербія), виробничий парк «Валканеш» (Молдова), промисловий парк Access (Австрія, Чехія).

Транскордонні кластери є не менш важливою формою залучення іноземних інвестицій. Кластери охоплюють суміжні прикордонні території сусідніх держав, до складу яких входять фірми та інституції по обидва боки кордону. Особливістю транскордонних кластерів є різні податкові, митні, законодавчі середовища учасників, хоча вони можуть мати спільні підприємства, спільну інфраструктуру і функціонують на транскордонних ринках. Для успішності кластеру потрібні десятиріччя (довгострокові інвестиції). До транскордонних кластерів ми відносимо біофармацевтичний кластер «Біодолина» (Франція, Швейцарія, Німеччина), кластер біотехнологій в регіоні Орезунд (Данія, Швеція), німецько-голландський кластер в м. Твенте, та німецько-голландська мережа регіональних кластерів в м. Венло, транскордонне об'єднання навколо затоки Ересунн (Данія, Швеція) тощо.

Трансрегіональні інноваційні проекти (ТП) є також важливим напрямком залучення іноземних інвестицій. На думку вчених інституту регіональних досліджень, трансрегіональні інноваційні проекти (ТП) є комплексом взаємопов'язаних дій і заходів міжрегіональної співпраці у сфері інновацій між регіонами різних країн, які спрямовані на підвищення ефективності науково-технічних розробок, впровадження новітніх технологій, трансфер технологій, розвиток інфраструктури.⁶ Метою ТП є підтримка впровадження інновацій на підприємствах в декількох регіонах.

Управління інвестиційними процесами в регіоні є складним зважаючи на нестабільну інвестиційну політику, недосконалу законодавчу базу, наявність тіньових схем бізнесу, бюрократичні процеси тощо. В розвинених державах світу практикують такі заходи для покращення інвестиційного клімату в регіоні, що сприяє залученню капіталовкладень: створення режиму сприяння іноземним інвестиціям довгострокового періоду, розвиток інфраструктури, стимулювання конкуренції, розвиток консалтингової та науково-дослідницької діяльності, застосування нових форм транскордонної діяльності, реструктуризація регіональних органів державної влади та перепідготовка фахівців. В Європі регіональна політика має поліцентричний характер і спрямована на розвиток та підтримку малого та середнього бізнесу, розвиток соціальної сфери, та розвиток економічного потенціалу. Основним завданням влади європейських держав є утримати молодь та кваліфікованих спеціалістів в регіоні, що є важливим фактором його процвітання, а відтік робочої сили та інтелектуального ресурсу негативно позначається на економіці регіону.

Регіональна інвестиційна політика України повинна першочергово акцентувати на розвиток соціальної сфери, на боротьбу з корупцією в регіонах та країні.

Створення агенцій регіонального розвитку і їх активна діяльність в регіонах є одним з дієвих інструментів для залучення інвестицій. Не менш важливим є активна робота ОТГ регіону з виявлення, шляхом інвентаризації, власних інвестиційних ресурсів (земельних

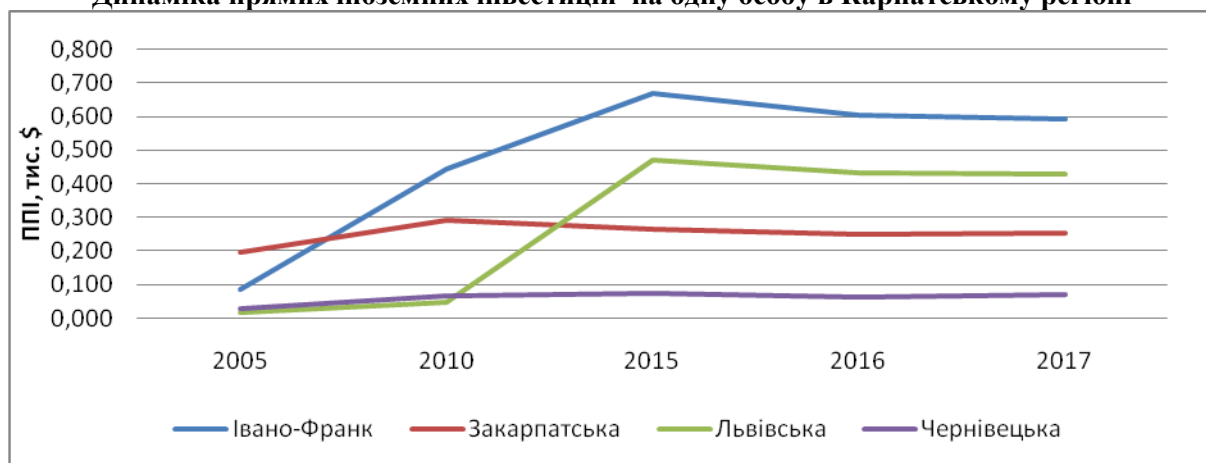
⁶ Визначення та узагальнення світового досвіду роботи з іноземними інвесторами і розробка пропозицій з його впровадження // Керівник НДР Мікула Н.А. Львів – 2012.

ділянок, природних, майнових, трудових ресурсів, наявної розвиненої інфраструктури), та їх правильна презентація інвесторам. Підтримка з боку влади та спільна робота з програмами для України, які спрямовані на розширення можливостей на місцевому рівні та розвитку ОТГ (наприклад: U-LEAD) є запорукою успішної роботи в напрямку нарощення інвестиційного потенціалу регіону.

Провівши аналіз прямих іноземних інвестицій на одну особу в Карпатському регіоні, спостерігаємо в 2015 році ріст у Львівській та Івано-Франківській області, не зважаючи на початок анти-терористичної операції на Сході, що негативно вплинула на інвесторів. 2016-2017 рр. характеризуються відносною стабільністю внаслідок співробітництва з країнами-членами ЄС в прикордонних областях України. Індекс інвестиційної привабливості України за 2017 рік за версією топ-менеджерів членських компаній Європейської Бізнес Асоціації залишається в нейтральній площині, і станом на друге півріччя 2017 року склав 3,03 бала з 5 можливих.

Рисунок 1

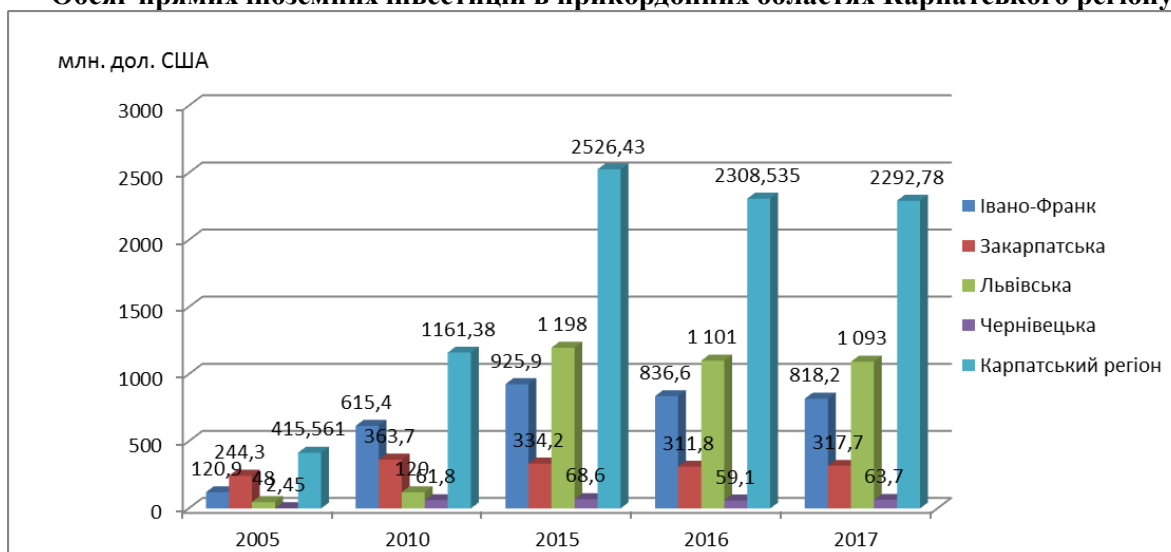
Динаміка прямих іноземних інвестицій на одну особу в Карпатському регіоні

Пріоритетні напрямки іноземних капіталовкладень у Львівській області : розвиток ІТ-кластеру, та автомобільного кластеру, туристичного напрямку. В Івано-Франківській області іноземні інвестори фінансують дерево-обробну промисловість та автомобільний напрям тощо.

Рисунок 2

Обсяг прямих іноземних інвестицій в прикордонних областях Карпатського регіону

Світовий досвід пропонує нам такі інструменти для створення сприятливого клімату та позитивного іміджу регіону: краудсорсинг, краудфандинг, креативне місто-селище, тощо.

Краудфандинг – це колективне співробітництво осіб-донорів, які добровільно об'єднують свої фінансові або інші ресурси разом, як правило, через Інтернет для того, щоб підтримати зусилля інших осіб або організацій (реципієнтів)⁷.

Краудсорсинг передбачає передачу певних виробничих функцій необмеженому колу осіб-добровольців для вирішення суспільно значущих завдань переважно за допомогою сучасних інформаційних технолог.⁸

Використання концепції креативного міста-селища полягає в розширенні можливостей, які пристосовувались до потреб як мешканців так і гостей (інвесторів) та в унікальних цінностях, які є наявні на даній території.

Важливу роль в економічному розвитку регіону відіграє акцентування уваги на створенні належних умов для залучення вітчизняних та іноземних інвесторів. Проблема залучення вітчизняних інвесторів є також важливою, адже в гонитві за іноземними інвестиціями ми упускаємо власні потенційні можливості, і вітчизняний капітал відтікає за кордон.

Інвестиційний потенціал визначається як сукупність макроекономічних показників: темпи економічного росту, споживчий попит населення споживання і заощадження, ставка позичкового процента, рівень інфляції.

Регіональний інвестиційний потенціал має певну відмінність від інвестиційного потенціалу на макрорівні, а саме: на макрорівні враховується ефективність законодавства, його стабільність, політична та економічна стабільність, розвиток інфраструктури, рівень соціального напруження. На мезорівні важливу роль відіграють стосунки (співпраця) інвестора та регіональних інституцій, такі чинники, як законодавче поле є однаковим у всіх регіонах, виключаючи території пріоритетного розвитку.

Частина дослідників акцентують свою увагу винятково на іноземному інвестуванні, забуваючи про внутрішню інвестиційну активність, без якої економіка країни є паралізованою. Варто застосовувати комплексний підхід до розгляду інвестиційного потенціалу та шляхів його нарощення. Першочергово потрібно приділити увагу бізнес-середовищу, що може сприяти залученню приватного капіталу.

Зважаючи на рейтинги нашої країни щодо інвестиційного клімату на світовій арені, бачимо, що індекс інвестиційної привабливості України не досяг жодного разу позитивного показника (4 з 5-ти можливих). У першому півріччі 2017 р. індекс інвестиційної привабливості склав 3,15 бала, а в другому знизився до 3,03, за перше півріччя 2018 року Індекс інвестиційної привабливості України склав 3,1. Найвищий показник Україна мала в 2010 році склав 3,4 бала (за даними досліджень Європейської бізнес асоціації).

Незважаючи на рейтинги, Україна цікава іноземним інвесторам, оскільки віддача від інвестицій є вища, ніж у відповідних галузях Європейських країн. Згідно Матриці прямих іноземних інвестицій ЮНКТАД (Організація ООН з торгівлі та розвитку) Україна належить до групи країн-лідерів за рівнем інвестиційного потенціалу та ефективністю залучення інвестицій (UNCTAD Matrix of inward FDI performance and potential).

Зважаючи на зацікавленість регіонів України, за перше півріччя 2018 року в економіку Львівщини іноземними інвесторами вкладено 69,0 мільйонів доларів інвестицій, що у 3,7 раза більше, ніж за відповідний період 2017 року. Вкладення в економіку області здійснили інвестори з 20 країн світу. Найбільше інвестицій було з Польщі (29,3 млн.дол. США), Нідерландів (28,8 млн.дол. США), Австрії (5,4 млн.дол. США) та Кіпру (2,8 млн.дол. США). Також про інвестиції варто говорити через призму нових підприємств, виробництв і створених робочих місць. У 2016 році – 54 нових виробництва, у 2017 – 80, станом на сьогодні у 2018 році вже 34 нових виробництва. За 2,5 роки на території Львівської області нам разом із бізнесом та інвесторами як внутрішніми, так і зовнішніми вдалося створити понад 23 тисячі нових робочих місць. За обсягом залучених іноземних інвестицій у січні-червні 2018 року Львівська область посіла 2-е місце серед регіонів України. За даними агентства «Євро-Рейтинг» - Дніпропетровська область посіла перше місце у Рейтингу інвестиційної ефективності областей за перший квартал 2018 року. Дослідження агентства проводилися по 22 областях

⁷ Wells L., Wint A. (2001) Marketing a Country, Revisited // FIAS Occasional Paper. – № 13.

⁸ Morisset J. (2003) Does a Country Need a Promotion Agency to Attract Foreign Direct Investment? // Policy research working paper / The World Bank. – № 3028, April. – P. 6

України, до уваги не бралися Донецька та Луганська. Фахівці враховували два показники: інвестиційну активність (капітальні та іноземні інвестиції, будівельні роботи) та ефект від залучених коштів (введення об'єктів в експлуатацію, працевлаштування безробітних, зарплата).

За даними рейтингу «Європейських міст і регіонів майбутнього» FDi Magazine Львівська область належить до ТОП-10 регіонів Східної Європи: за ефективністю вкладеного капіталу; за стратегією залучення прямих іноземних інвестицій; за ефективністю промислової оренди.

Зважаючи на досить привабливі показники рейтингів інвестиційної привабливості прикордонних областей Карпатського регіону, всеж вони значно поступаються розвиненим регіонам Європейських країн.

До конкурентних переваг Карпатського регіону ми відносимо: наявність дешевої робочої сили, інвестиційна привабливість регіону, наявність природного та рекреаційного ресурсу.

Зважаючи на проблеми та переваги, наявні в регіоні можна виділити пріоритетні напрямки розвитку інвестиційного потенціалу, які б сприяли нарощенню інвестицій в регіоні, розвитку малого та середнього бізнесу, розвитку транскордонних форм співробітництва.

Основними напрямками розвитку інвестиційного потенціалу прикордонних територій Карпатського регіону є: створення сприятливого інвестиційного середовища; боротьба з корупцією та тіньовою економікою; залучення прикордонних регіонів до участі у проектах ЄС; активізація співпраці з країнами-сусідами; створення інвестиційних платформ; розробка маркетингових стратегій.

Для залучення інвестицій у прикордонні області Карпатського регіону слід в першу чергу звернути увагу на інституційне забезпечення.

Практика показує, що інвестори зацікавлені в співпраці з територіальними інституціями. Прикладом є агенції територіального (економічного) розвитку, агенції просування інвестицій.

В Україні наймасштабнішою інституцією просування інвестицій є Офіс залучення інвестицій UkraineInvest, що є проектом у рамках Угод між Western NISEnterprise Fund та Громадською спілкою "Фонд підтримки реформ в Україні".

WNISEF надає підтримку уряду України шляхом розробки ефективної економічної політики та лідерства, а також сприяє зміцненню стратегічної співпраці між країнами та між приватним і державним секторами, як це передбачено в Меморандумі про взаєморозуміння між WNISEF і Міністерством економічного розвитку і торгівлі України. WNISEF надає технічну допомогу Офісу залучення інвестицій з метою надання допомоги уряду України в досягненні своїх цілей в галузі політики просування інвестицій.

Агенції просування інвестицій в Україні дещо відстають від інституцій такого плану в Європейських країнах за рівнем професіоналізму та організації надання послуг інвесторам. Інвестори в пошуку нерухомих активів (торговельна інтеграція, інфраструктура, людські ресурси) та рухомих активів (знання, експертиза, дослідження) шукають партнерів, які би могли надати доступ до них. Цими партнерами і виступають АПП, які повинні бути конкурентними в розумінні потреб та обслуговуванні інвесторів.

Успішні АПП, при роботі з інвесторами формують профіль інвестора для того, щоб моделювати його послідовні запити. Такий профіль включає в себе: інформацію про компанію-інвестора, основи інвестиційного проекту, та інформація, необхідна для подальшої роботи над проектом. АПП повинно мати здатність швидко реагувати на запит інвестора, в найкоротший термін надати йому інформацію щодо можливості реалізувати його проект на території регіону. Для цього АПП повинно мати заздалегіть сформовану базу інвестиційних ресурсів регіону

Вимогою сучасних реалій є розробка дієвого механізму управління інвестиційними можливостями регіону, який повинен передбачати визначення пріоритетних напрямів інвестиційних вкладень з урахуванням економічних особливостей регіону, що і стане перспективою майбутніх наукових досліджень.

Список джерел

1. Питання стратегії залучення прямих іноземних інвестицій у контексті дотримання інтересів економічної безпеки держави / О.М. Шаров // Стратегічні пріоритети. – 2015. – № 1. – С. 41-50. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2015_1_8.
2. Wells L., Wint A. (2001) Marketing a Country, Revisited // FIAS Occasional Paper. – № 13.

3. Morisset J. (2003) Does a Country Need a Promotion Agency to Attract Foreign Direct Investment? // Policy research working paper / The World Bank. – № 3028, April. – P. 6.
4. Карпатський регіон: актуальні проблеми та перспективи розвитку: монографія у 8 томах; наук. ред. В.С. Кравців. – Львів, 2013. – Том 7. Інвестиційна діяльність / відповідальний редактор С.О. Ішук. – 2013. – 204. с.
5. Інвестиційна привабливість Західного регіону України: монографія / НАН України. Ін-т регіональних досліджень; наук. ред. С.О. Ішук – Львів 2011. – 212 с.
6. Визначення та узагальнення світового досвіду роботи з іноземними інвесторами і розробка пропозицій з його впровадження//керівник НДР Мікула Н. А. Львів – 2012.
7. Wells L., Wint A. (2001) Marketing a Country, Revisited // FIAS Occasional Paper. – № 13.
8. Finpost. Електронний ресурс / режим доступу: <https://finpost.com.ua/news/3334> (дата перегляду 15 червня 2017).
9. Finance. Електронний ресурс / режим доступу: <http://news.finance.ua/ua/news/-/400682/za-2016-rik-v-sviti-skorotyvsya-obsyag-pryamyh-inozemnyh-investytsij> (дата перегляду 15 червня 2017).

References

1. Pytannya stratehiyi zaluchennya pryamykh inozemnykh investytsiy u konteksti dotrymannya interesiv ekonomichnoyi bezpeky derzhavy / O.M. Sharov // Stratehichni priorityty. – 2015 rr. – № 1. – S. 41-50. – Rezhym dostupu: http://nbuv.gov.ua/UJRN/spa_2015_1_8.
2. Wells L., Wint A. (2001) Marketynh krayiny, perehlyad // FIAS vypadkovyy dokument. – № 13.
3. Moryset Dzh. (2003) Chy potribna krayini ahentsiya spryyannya zaluchennyu pryamykh inozemnykh investytsiy? // Robochyy dokument z doslidzhennya polityky / Svitovyy bank. – № 3028, kviten'. – R. 6.
4. Karpat-s'kyu rehion: aktual'ni problemy ta perspektyvy rozvytku: monohrafiya u 8 tomakh; nauk. red. V.S. Kravtsiv. – L'viv, 2013. – Tom 7. Investytsiyna diyal'nist' / vidpovidal'nyy redaktor S.O. Ishchuk. – 2013. – 204. s.
5. Investytsiyna pryvablyvist' Zakhidnoho rehionu Ukrayiny: monohrafiya / NAN Ukrayiny. In-t rehional'nykh doslidzhen'; nauk. red. S. O. Ishchuk – L'viv 2011. – 212 s.
6. Vyznachennya ta uzahal'ennya svitovoho dosvidu roboty z inozemnymy investoramy ta rozrobka propozytsiy z yoho vprovadzhennya // kerivnyk NDR Mikula N. A. L'viv 2012.
7. Wells L., Wint A. (2001) Marketynh krayiny, perehlyad // Inkoly dokument FIAS. – № 13.
8. Finpost. Elektronnyy resurs / rezhym dostupu: <https://finpost.com.ua/news/3334> (data perehlyadu 15 chervnya 2017).
9. Finansy. Elektronnyy resurs / rezhym dostupu: <http://news.finance.ua/ua/news/-/400682/za-2016-rik-v-sviti-skorotyvsya-obsyag-pryamyh-inozemnyh-investytsij> (data perehlyadu 15 chervnya 2017).